

Tarjimada qiyosiy metodologik yondashuv: badiiy obrazning estetik transformatsiyasi

Buronova Dilnoza Baxodirovna³

buronova@samdchti.uz

Ingliz tili tarixi va grammatikasi kafedrasida

o'qituvchisi,

Samarqand davlat chet tillar instituti

Annotatsiya Ushbu maqolada badiiy tarjimashunoslik doirasida qiyosiy metodologik yondashuv hamda badiiy obrazning estetik transformatsiyasi masalalari muallif tomonidan nazariy jihatdan batafsil tahlil qilinadi. Tadqiqotda adabiy matnni tarjima qilish jarayonida shakl va mazmun dialektik birligi, shuningdek, milliy badiiy tafakkurga xos poetik xususiyatlarning boshqa til va madaniy muhitda qayta ifodalanish mexanizmlari yoritiladi. Xususan, maqolada berilgan ma'lumotlarga ko'ra she'riy tarjimada metrik tizim, ritmik tuzilma, intonatsion ohang va obrazlilik kabi poetik komponentlarning saqlanishi estetik adekvatlikning asosiy mezonlari sifatida qaraladi. Shu bilan birga, maqolada qayd etilishicha, o'zbek tilidagi she'riy matnlar va ularning rus tiliga qilingan tarjimalari qiyosiy tahlil qilinib, ingliz tiliga tarjima qilish jarayonida qo'llanishi mumkin bo'lgan nazariy-amaliy tavsiyalar ilgari suriladi. Tahlil davomida aslyatdagi xalqona ohang hamda insoniy iliqlikning tarjimada qanday poetik va stilistik vositalar orqali ifodalanishi ochib beriladi. Natijada ushbu maqolada berilgan ma'lumotlarga ko'ra, badiiy tarjimada estetik ekvivalentlikka erishish so'zma-so'zlikka emas, balki obraz, ohang va emotsional ta'sirning yaxlitligini ta'minlash bilan bevosita bog'liq ekanligi ilmiy asosda xulosalanadi.

Kalit so'zlar Qiyosiy tarjima, badiiy obraz, estetik transformatsiya, madaniy ekvivalentlik, lingvopoetik uyg'unlik, ijodiy talqin

Сравнительный методологический подход в переводе: эстетическая трансформация художественного образа

Бурунова Дилноза Баходировна

buronova@samdchti.uz

Преподаватель кафедры истории и

грамматики английского языка,

Самаркандский государственный

институт иностранных языков

Аннотация В данной статье в рамках переводоведения рассматриваются вопросы сравнительного методологического подхода и эстетической трансформации художественного образа. В исследовании анализируется диалектическое единство формы и содержания в процессе перевода художественного текста, а также механизмы воссоздания национально-специфических особенностей художественного мышления в иной языковой и культурной среде. Особое внимание уделяется поэтическому переводу, где сохранение метрической системы, ритмической организации, интонационного строя и образности рассматривается как основной критерий эстетической адекватности. В статье проводится

³ Buronova D.B. — ORCID: 0000-0002-0660-0766

сравнительный анализ поэтических фрагментов на узбекском языке и их переводов на русский язык, а также предлагаются теоретико-практические рекомендации по переводу на английский язык. В ходе анализа выявляется, какими поэтическими и стилистическими средствами в переводе передаются народный тон и человеческая теплота оригинала. В результате обосновывается, что достижение эстетической эквивалентности в художественном переводе связано не с дословной передачей текста, а с сохранением целостности образа, интонации и эмоционального воздействия.

Ключевые слова *Сравнительный перевод, художественный образ, эстетическая трансформация, культурная эквивалентность, лингвопоэтическая гармония, творческая интерпретация*

Comparative Methodological Approach of Translation: The Aesthetic Transformation of the Literary Image

Buronova Dilnoza Bakhodirovna

buronova@samdchti.uz

Teacher, Department of English Language

History and Grammar,

Samarqand State Institute of Foreign Languages

Annotation *This article examines the issues of the comparative methodological approach and the aesthetic transformation of the literary image within the framework of translation studies. The research focuses on the dialectical unity of form and content in the process of literary translation, as well as on the mechanisms of recreating nationally specific features of artistic thinking in a different linguistic and cultural environment. Particular attention is paid to poetic translation, where the preservation of the metrical system, rhythmic structure, intonational pattern, and imagery is considered a key criterion of aesthetic adequacy. The article provides a comparative analysis of poetic excerpts in the Uzbek language and their Russian translations, and offers theoretical and practical recommendations for translation into English. The analysis demonstrates how the folk tone and human warmth of the original are conveyed in translation through poetic and stylistic devices. As a result, it is argued that achieving aesthetic equivalence in literary translation is not based on word-for-word rendering, but on maintaining the unity of imagery, intonation, and emotional impact.*

Keywords *Comparative translation, literary image, aesthetic transformation, cultural equivalence, lingvopoetic harmony, creative interpretation*

Tarjima – bu faqat soʻzlarning boshqa tilga oʻgʻirilishi emas, balki obrazlarning yangi madaniyatda qayta tugʻilishidir. Har bir xalq adabiyoti – uning madaniyati, turmush tarzi va qadriyatlarining badiiy ifodasidir. Adabiyot xalq

ruhining, dunyoqarashining, estetik didining va tarixiy xotirasining yorqin inʼikosi sifatida shakllanadi. Shu bois, har bir badiiy asar oʻzida nafaqat muallif tafakkurini, balki butun millatning maʼnaviy olamini, hayotiy tajribasini

va asrlar davomida shakllangan o'ziga xoslikni aks etadi. Tarjima ana shu milliy badiiy olamni boshqa madaniyatga, boshqa xalq ruhiyatiga yetkazish vositasi sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Tarjima jarayoni til vositasida amalga oshsada, uning mohiyati lingvistik chegaralardan ancha kengdir. Har bir tarjima – bu ikki madaniyat o'rtasidagi muloqot, ikki estetik makonning uchrashuvi, ikki hayot tarzining o'zaro anglash jarayonidir. Zamonaviy adabiyotshunoslikning yetakchi yo'nalishlaridan biri bo'lgan qiyosiy tadqiqotlar madaniyatlararo ta'sir va idrok jarayonlarini o'rganadi.

Shubhasiz, bu jarayonda badiiy tarjima masalasi dolzarb masalaga aylanadi (Buronova, 2025). Shuning uchun tarjima aslida madaniyatlararo estetik hodisa, u asliyatdagi ma'no, timsol va obrazlarni yangi tilda qayta ifodalash, ularni yangicha badiiy hayotga olib kirish jarayonidir. Badiiy tarjimada eng murakkab va ayni paytda eng muhim hodisa – bu badiiy obrazning o'zgarishi, ya'ni uning yangi madaniy muhitda qanday talqin etilishidir. Chunki har bir obraz faqat so'z bilan emas, balki ma'naviy qadriyat, tarixiy tajriba va ijtimoiy hayot bilan bog'liq holda yaratiladi. Shu sababli, tarjimada so'z o'zgarsa ham, obrazning ichki ruhi, estetik mohiyati va madaniy ohangi saqlanib qolishi kerak. Aks holda, asarning badiiy kuchi, milliy ruhiyati va estetik ta'siri yo'qoladi. Tarjima jarayonida obrazning yangi til va madaniyatda o'z shaklini topishi – bu estetik transformatsiya deb ataladi. Bu hodisa so'zning o'zgarishidan ko'ra murakkabroq jarayon bo'lib, unda asliyatdagi badiiy tafakkur, xalqning hayotiy tajribasi, qadriyatlari va madaniy ohangi yangi shaklga kiradi. Shu jihatdan, tarjima ijodning ikkinchi shakli, ya'ni badiiy qayta yaratish sifatida namoyon bo'ladi. Badiiy obrazning estetik transformatsiyasi faqat til o'zgarishi emas – bu asarning ruhiy, ma'naviy va estetik qayta tug'ilishidir. Har bir tarjimon, aslida, asliyat muallifi bilan birgalikda yangi madaniyatda yangi badiiy olam yaratadi. Shundan kelib chiqib tarjima jarayonida e'tibor

qaratishimiz lozim bo'lgan ba'zi jihatlarni ko'rib chiqamiz.

1. **Badiiylik va obrazlilik me'yori**

Badiiy asar o'z mohiyatiga ko'ra, so'z orqali voqelikni estetik shaklda ifodalovchi san'at hodisasidir. Tarjimada eng avvalo asliyatdagi badiiylikni saqlash, ya'ni so'z, ohang va ifodaning tabiiy uyg'unligini yo'qotmaslik zarur. Har bir asar o'z uslubiga, ritmiga, obrazlar tizimiga ega. Shu bois tarjimon faqat matnni tushunarli qilish emas, balki asl matndagi badiiy ruhni qayta yaratishni maqsad qilishi kerak.

"O'zbek adabiyoti" (Matjon & Sariyev, 2005) asarida ta'kidlanganidek, badiiy so'z – bu inson hissiyotining, hayotiy kechinmalarining va ruhiy tajribasining san'at shakliga aylangan ifodasidir. Shunday ekan, tarjima jarayonida so'zlarning ma'nosi bilan birga ularning hissiy ohangi, obrazli ma'nosi va estetik jozibasi ham saqlanishi lozim.

2. **Uslub va til uyg'unligi me'yori**

Tarjimada muallif uslubining saqlanishi – asarning badiiy kuchini ta'minlovchi eng muhim omildir. Har bir yozuvchi o'zining shaxsiy uslubiga ega: so'z tanlovi, ritm, sintaktik qurilish, ohang – bularning barchasi uning badiiy olamini belgilaydi. "So'z qo'llash san'ati" (Omonturdiyev, 1994) asarida aytilishicha, "so'zning go'zalligi – uning joyida ishlatilishida." Demak, tarjimada so'zning grammatik ekvivalenti topilishi yetarli emas; tarjimon uni ma'no, ohang va uslub jihatidan moslashtira olishi kerak. Tilning tabiiy jarangi, so'zning ohangdorligi va ma'no qatlamlari asarda badiiylikni yaratadi. Shu sababli tarjimon yangi til muhitida matnni shunchaki nusxa sifatida emas, balki badiiy va uslubiy jihatdan teng san'at asari sifatida yaratmog'i zarur.

3. **Madaniy va milliy moslik me'yori**

Har bir asar xalq madaniyati, turmush tarzi va qadriyatlari bilan chambarchas bog'liq. Obrazlar, ramzlar, timsollar – bular o'sha millatning ko'zgidagi aksidir. Shu sababli tarjimada har bir obrazning madaniy ildizini anglash va uni boshqa tilda mos ekvivalent bilan ifodalash muhimdir.

Masalan, O'zbek adabiyotida "bahor" obrazi nafaqat faslni, balki yangilanish, poklanish, ruhiy uyg'onish g'oyalarini ifodalaydi. Agar u "spring" deb oddiy tarjima qilinsa, obrazning ichki estetik kuchi yo'qoladi. Tarjimon bu obrazning madaniy ma'nosini va hissiy rangini yangi tilda qayta yaratishi kerak.

Zulfiya qalamiga mansub "Bahor keldi seni so'roqlab." she'ring rus tildagi Margarita Aligerning badiiy tarjimasini tahlil qiladigan bo'lsak (Zulfiya, 1954):

Bahor keldi seni so'roqlab - Пришла весна, спрашивает о тебе,

Salqin saharlarda, bodom gulida - Живым дождём омыв миндаль.

Marqarita Aligerning tarjimasida Zulfiya she'ring badiiy ohangi saqlanib qolgan bo'lsa-da, obrazning semantik markazi biroz siljigan. Asliyatda "Salqin saharlarda, bodom gulida" satri bahorning nozik nafasi, sevgilining izlovchi manzarasini bildiradi. Bu yerda "salqin sahar" – tinchlik va uyg'onish, "bodom guli" esa go'zallik va nozik tuyg'u timsolidir.

Ammo Aliger (Зулфия, 1960) tarjimasida bu ifoda "Живым дождём омыв миндаль" shaklida beriladi – ya'ni so'zma so'z tarjimada "tirik yomg'ir bilan bodom gullarini yuvgan". Bu so'zma-so'z tarjimadan chekinish bo'lib, u she'rga harakat, hayot, yangilanish unsurlarini qo'shadi. Demak, tarjimonda bahor – muhabbatni izlovchi emas, balki hayotni uyg'otuvchi kuch sifatida talqin etilgan.

Endi shu ikki misrani ingliz tilida qayta jonlantirish qanday bo'ladi. Avvalo so'zma-so'z tarjimasini ko'rib chiqamiz:

Spring has come, asking for you,

In the cool mornings, among the almond blossoms.

Guvohi bo'lganingizdek, tarjima asl matn tushuntirgan adibadagi hissiy bo'shliqni ifodalay olmayapti. Demak "Bahor keldi, seni so'roqlab" misrasidagi aynan so'roqlab fe'lining tarjimasini aynan "asking for you" bilan emas, balki boshqa ekvivalentlaridan foydalanish zaruriyatini beradi.

Spring has come, calling your name,

In the tender dawns, among almond blooms.

yoki

Spring returned, whispering of you,

In the gentle mornings, through almond blossoms.

Albatta, bu o'rinda leksik tanlov keyingi misralarning semantik va poetik tuzilishidan ta'sirlanadi, chunki qofiya tizimi, vazn strukturası va ohang uyg'unligi kabi poetik komponentlar badiiy matnning umumiy estetik ta'sirini belgilaydi.

4. Estetik uyg'unlik va hissiy ta'sir me'yori

Badiiy asarning kuchi – uning o'quvchi qalbiga ta'sirida. Shu sababli tarjimada so'zning hissiy kuchi, estetik tovushi va obrazli ma'nosi yo'qolmasligi kerak. "So'z qo'llash san'ati" (Omonturdiyev, 1994) asarida aytilganidek, har bir so'z inson qalbiga tegishi, unda tuyg'u uyg'otishi kerak. Demak, tarjimada hissiy ekvivalentlik muhim – ya'ni asliyatdagi his-tuyg'ularning yangi tilda ham tabiiy ifodasi.

G'afur G'ulomning "Sen yetim emassan" (G'ulom, 1956) she'ri – o'zbek adabiyotida urush davri lirikasining eng insonparvar namunasi bo'lib, unda xalq, ona va Vatan obrazlari mehr va taskin timsolida uyg'unlashadi. She'r 6 va 5 hijoli qisqa misralar, joylarida Mayakovskiy usulidagi zinapoya satrlardan iborat, bu shakl o'zbek xalq qo'shiqlariga xos tenglamali ritmik qurilmani eslatadi. Bu o'z navbatida, ona allasi ohangini yaratadi.

Axmatova (Гулям, 1944) tarjimasida esa she'r to'rt qatorli (katren) shaklida berilgan bo'lib, bu rus poeziyasiga xos klassik silabik-tonik tizimda yozilgan. Ya'ni, u rus she'riyatining "четырёхстопный ямб" (to'rt bo'g'inli yamb) vaznida ifodalangan. Bu formal o'zgarish, tashqi shakl jihatdan semantik musiqiylikni yo'qotmaydi, balki uni rus poetik an'analariga moslashtiradi.

Aslyat:

Sen yetim emassan, tinchlan, jigarim,

Quyoshday mehribon Vatanning – onang,

*Zaminday vazminu mehnatkash, mushfiq,
Istagan narsangni tayyorlaguvchi
Xalq bor – otang bor. Cho'chima, jigarim.*
(G'afur G'ulom, 1956)

Tarjima (Anna Axmatova, 1944):
*Разве ты сирота?.. Успокойся, родной!
Словно доброе солнце, склоняясь над
тобой,*

*Материнской, глубокой любовью
полна,*

*Бережет твое детство большая
страна.* (Гулям, 1944)

Asliyatdagi "Xalq bor – otang bor" qat'iy ijtimoiy ma'nosi tarjimada "Бережет твое детство большая страна" satrida siyosiy-falsafiy umumlashma sifatida ifodalanadi. Bu semantik transformatsiya – ya'ni milliy konkret obrazning universal poetik simvolga aylanishi.

"Jigarim" so'zining hissiy quvvati "родной" bilan almashtirilgan. Bu emotsional adekvatlikni saqlab, milliy ekspressiyani neytrallash usulidir.

Tarjimon o'quvchiga asar mazmunini emas, uning estetik holatini va ruhiy ta'sirini yetkazishi kerak. Bu tarjimada san'atning eng nozik qismidir: so'z o'zgarsa ham, tuyg'u o'zgarmasligi lozim. Ingliz tiliga tarjima jarayonida bo'lajak tarjimonlar e'tibor qaratishi lozim bo'lgan jihatlari quyidagilar:

Ingliz tilida to'liq semantik mos tarjima qilish emas, balki ruhiy uyg'unlikni saqlash muhim. She'rda "yetim emassan" iborasi so'zma-so'z "You are not an orphan" deb tarjima qilinsa, grammatik jihatdan to'g'ri, ammo poetik jihatdan sovuq eshitiladi. "You're not alone", "You are not forsaken", "You're not without a home" kabi variantlar hissiy jihatdan taskin beradi, ya'ni ona so'zlayotgandek ohangni yaratadi. "Jigarim" – bu o'zbek tilida emotsional, samimiy, milliy so'z. Uni "my dear" yoki "my child" bilan almashtirish mumkin, lekin konnotativ (ichki ma'no) jihatdan "my heart" yoki "my little one" tabiiyroq. "Calm down, my little one," "Rest easy, my heart," deb tarjima qilish maqsadga muvofiq bo'ladi. "Quyoshday mehribon Vatanning – onang" iborasi uchun metaforik ekvivalentga to'xtaladigan bo'lsak,

bu satr Vatan = ona = quyosh uchburchagini yaratadi. Ingliz tilida bunday metafora nature imagery (tabiat obrazlari) orqali berilishi kerak. Masalan: "Your homeland, like the sun, is your mother's care," "Your land, warm as the sun, holds you near," bu holatda "care" va "holds" so'zlari ona bag'rining iliqligini ifodalaydi. Ingliz tilida "People" so'zi xalqni, "father" esa himoya timsolini beradi, ammo to'g'ridan-to'g'ri "You have people – you have a father" sovuq chiqadi. Shuning uchun simvolik parallel tavsiya qilinadi: "Your people stand beside you, strong as a father," yoki "Your people's heart will guard your way." kabi ifodalar kollektiv himoya va milliy birdamlik ruhini saqlaydi deb o'ylayman.

"Sen yetim emassan" she'rini ingliz tiliga o'girishga ahd qilgan ijodkor-tarjimon so'zma-so'zlik emas, badiiy-emotsional ekvivalentlikni saqlashga ko'proq e'tibor qaratishi lozim. Asliyatdagi ona bag'rining iliqligi, xalqning ishonchi, Vatan mehrining taskini – tarjimada universal "umuminsoniy qadriyatlar" orqali ifodalansa, u holda G'afur G'ulom badiiy uslubi saqlangan bo'ladi.

5. **Axloqiy va estetik mas'uliyat me'yori**

Tarjima – bu ijodiy mas'uliyatdir. Tarjimon matnga nisbatan sadoqatli, so'zga ehtiyotkor, estetik didli bo'lishi shart. "So'zning joyi o'zgarsa, ma'nosi so'nadi" degan fikr bejiz emas: tarjimon asliyat ruhiga zarar yetkazmay, uni yangi tilda tabiiy shaklda qayta yaratishi kerak.

Tarjimada axloqiy mas'uliyat – bu faqat matnga nisbatan sadoqat emas, balki muallifning fikriga, xalqning ruhiyatiga, badiiylilikning mohiyatiga sadoqatdir. Bunday yondashuv tarjimani shunchaki til amaliyoti emas, balki ma'naviy va estetik jarayonga aylantiradi.

6. **Badiiy asarning mohiyati**

"O'zbek adabiyoti" (Matjon & Sariyev, 2005) hamda "Adabiyot nazariyasi" (Umurov, 2004) asarlarida badiiy asar – bu muallif yaratgan, ammo xalqning hayoti, madaniyati, turmush tarzi va qadriyatlarini o'zida mujassam etgan san'at mahsuli sifatida izohlanadi.

Muallif yozadi, xalq esa qabul qiladi – natijada asar jamiyatning estetik hodisasiga aylanadi. Badiiy asar muallif tafakkuridan tug‘iladi, xalq ruhidan oziqlanadi va jamiyat hayotida badiiy qadriyat sifatida yashaydi.

Albatta nasr va nazm tarjimasida e‘tibor qilishimiz kk bo‘lgan turli komponentlar bor ularni quyidagicha tizimli tushuntirish mumkin:

Poetik asarlar tarjimasida:

- *Vazn (ritmik tuzilma)* – she‘rning ohang va musiqiy tizimini tashkil etuvchi metr birlik.
 - *Qofiya (tovush uyg‘unligi)* – misralar oxiridagi tovushlarning takrorlanishidan hosil bo‘ladigan poetik uyg‘unlik.
 - *Ohang (intonatsion tizim)* – she‘rning ichki musiqasi, his va kayfiyatni ifoda etuvchi ohangdorlik.
 - *Badiiy tasvir vositalari* – o‘xshatish, istiora, ramz, epitet kabi poetik ifoda shakllari.
 - *Ma‘no qatlamlari (semantik qatlam)* – so‘zning tashqi (denotativ) va ichki (konnotativ, obrazli) ma‘nolari.
 - *So‘z tanlovi (leksik mahorat)* – muallifning maqsadga muvofiq, ta‘sirchan so‘zlarni tanlay bilishi.
 - *Uslubiy yaxlitlik* – asardagi so‘z, ohang va g‘oya uyg‘unligi.
 - *Obrazlilik* – poetik ifodaning badiiy tasvirga aylanish darajasi.
 - *Milliy obraz va ramzlar* – milliy tafakkur va madaniyatni ifoda etuvchi obrazlar tizimi.
 - *Estetik ta‘sir kuchi* – she‘rning o‘quvchiga ruhiy, hissiy va badiiy ta‘sir doirasi.
- Nasriy asarlar tarjimasida:
- *Mazmun aniqligi* – voqea, fikr va g‘oyaning aniq, mantiqiy ifodasi.

- *Til va uslub uyg‘unligi* – matndagi tildan foydalanish va yozuvchining uslubi orasidagi muvofiqlik.
- *Kompozitsion izchillik* – asar qismlarining tartibli, mantiqiy ketma-ketligi.
- *Sintaktik tuzilish* – gaplar tizimi va ularning o‘zaro bog‘lanish usuli.
- *So‘z boyligi (leksik boylik)* – yozuvchining til imkoniyatlaridan foydalanish darajasi.
- *Dialog tabiiyligi* – qahramon nutqining hayotiyli va xarakterga mosligi.
- *Uslubiy aniqlik* – nutqning badiiy, ilmiy yoki publitsistik turiga mos bo‘lishi.
- *Kontekst uyg‘unligi* – asar ichida g‘oyaviy va ma‘noviy bog‘liqlikni saqlash.
- *Obrazli tafakkur* – nasriy ifodada ham obrazli fikrlashni saqlash.
- *Tarixiy va madaniy muhitni ifodalash* – asar voqealarini zamon va makon ruhiga mos aks ettirish.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak badiiy tarjima – bu ikki madaniyat o‘rtasidagi estetik muloqot bo‘lib, unda asarning mazmuniy, uslubiy va obrazli qatlamlari yangi tilda qayta yaratiladi. Tarjima jarayonida so‘z tanlovi, uslub uyg‘unligi, estetik ifoda va badiiy obrazning semantik yaxlitligi muhim ahamiyat kasb etadi. Qiyosiy yondashuv badiiy tarjimada til, uslub, estetik qadriyat va madaniy kontekst o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni aniqlash imkonini beradi. She‘riy tarjimada vazn, qofiya, ohang va obrazlilik, nasriy tarjimada esa mazmun aniqligi, til izchilligi va kontekst mosligi asosiy mezon sifatida qaraladi. Natijada, badiiy tarjima nafaqat til almashinuvi, balki estetik yangilanish va madaniy uyg‘unlik jarayoni sifatida namoyon bo‘ladi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Buronova, D. (2025). *Comparative methodological approach of translation*. Ilmiy va professional ta‘lim jarayonida muloqot, fan va madaniyatlar integratsiyasi, 2(02), 242–246.
2. G‘ulom, G’. (1956). *Sen yetim emassan*. In *G‘afur G‘ulom asarlari to‘plami*. Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san‘at nashriyoti.

3. Matjon, S., & Sariyev, Sh. (2005). *O'zbek adabiyoti (o'rta maktab, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari hamda abituriyentlar uchun qo'llanma)* (6th ed., revised and expanded). Toshkent: Adabiyot jamg'armasi nashriyoti.
4. Omonturdiyev, J., & Omonturdiyev, A. (1994). *So'z qo'llash san'ati*. Termiz: Jayxun nashriyoti.
5. Umurov, H. (2004). *Adabiyotshunoslik nazariyasi: Oliy o'quv yurtlari uchun darslik*. Toshkent: A. Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti.
6. Zulfiya. (1954). *Bahor keldi seni so'roqlab*. In *Yurak* [Poetry collection]. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti.
7. Гулям, Г. (1944). *Ты не сирота* (A. Akhmatova, Trans.). In *Советская поэзия народов Востока*. Москва: Государственное издательство художественной литературы.
8. Зульфия. (1960). *Стихи* (M. Aliger, Trans.). Ташкент: Издательство литературы и искусства имени Гафура Гуляма.